

O`LMAS O`T (BO`ZNOCH) NING TIBBIYOTDAGI AHAMIYATI

Saydexmedova Adiba Uyg'unjon qizi

Mamatkulova Iroda Ergashevna

O'zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali

Annotatsiya: Ba'zi manbalarda bessmertnik deb nomlanayotgan o'simlikning o'zbekcha nomi o'lmas o't bo'lib, uning tarkibidagi asosiy moddalar flavonoid va stearin tibbiyotda va xalq tabobatda foydalanib kelingan. Ushbu tezisda o'lmas o'tning tibbiyotdagi muhim jihatlari haqida bir qancha malumot berilgan.

Kalit so'zlar: bo`znoch, flavonoid, stearin, S vitamini, inozit, xolisistit.

Helichrysum arenarium L. Moench -- qoqidoshlar oilasiga mansub ko'p yillik o't. Bo'yi 40—45 sm, poyasi qalin tuk bilan qoplangan. Pastki barglari keng, teskari tuxumsimon, yuqoridagilari — ensiz, nashtarsimon. Guli sariq, gul savatchalari dumaloq bo'lib, poya uchida murakkab qalqonsimon to'pgul hosil qiladi. Uning hayotiy shakli bir yillik o't hisoblanadi. Iyunoxiridan sentabrgacha gullaydi. Tog' yon bag'irlaridagi qiyaliklarda o'sadi. [1,3] Poyasi, bargi va gullarida efir moylari, oshlovchi moddalar, shuningdek karotin, S vitamin, stearin, flavonoid kabi moddalar bor. Bo`znoch kiyim-kechaklarni kuyadan saqlashda ham ishlatiladi. Bo'yi asosan 40-45 sm bo'ladi lekin madaniylashtirilgan bo'lsa uning bo'yi 1-1,5 metrga yetadi. Bu o'simlik asosan to'p to'p bo'lib o'sishga moslashgan bo'ladi. Biz bu o'simlikni bazida qumloq joylarda xam uchramiz. Chunki unda suvsizlikka chidamlilik turlari xam bor. Botqoqlik suv yoqalarida xam uchrab turadi. Uning gullari urug'lari ildizi va

barglarida juda keng foydalanamiz.

Tabobatimizda xam juda katta ahamiyat ega. Bu o'simlikdan tayyorlangan turli xil ekstratlar dori darmonlar mavjud. Yoshi katta qariyalarimiz asosan ovqat hazm qilish qon bosimini nazorat qilishda juda xam muammolarga duch keladi. Bu vaxtda ularga asosan tabiiy yo'l orqali tayyorlangan turli xil damlamalar foyda beradi. Demak, bo'znoch o'simligi qon bosimini pasayishi (gipotoniya)da juda yaxshi foyda beradi. Kuniga 1 maxal ushbu quritilgan o'simlik gullaridan damlab ichilsa qon bosimini meyorda saqlab turadi. Bu o'simlikni yana eng yaxshi foydali tomonlaridan biri tabobatimizda qo'llanilishi bo'yicha u qon to'xtatuvchi xam sifatida foydalaniladi. Bu o'simlikdan hazm qilish jarayoni yaxshi bo'lmagan bemorlar xam foydalansa bo'ladi. Bo'znoch o'simligidan kuniga 2-3 maxal ovqatdan oldin damlab ichilsa u hazm qilishga yordam beradi. Oshqozon, o't yo'llari, jigar ishlashida juda xam foydasi katta. [2,4]

Bo'znochni o'simligida asosan insongga kerakli bo'lgan vitaminlar S va K vitaminlari mavjud. Uning tarkibidagi flavonoidlar, stearin, efir moylari, inozit hamda kumarinlar juda xam kerakli bo'lgan moddalardir. Biz bu o'simlikdan birgina tabobatda foydalanmaymiz balki bu o'simlikdan sanoatda xam foydalanamiz. Bo'znoch o'simligi gulidan sariq rangli bo'yoq olishda xam foydalanadi. [3,5,6,]

Xolesistit, sarg'ayma, o't pufagiga tosh yig'ilganda kabi kasalliklarda ishlatilishini aytib o'tish joizdir.

Biz ushbu o'simlikni o'z xonadonlarimizda xam o'stirishimiz mumkin. Bu o'simlikni hozirda madaniylashtirib buta ko'rinishida xam saqlab kelmoqda. Lekin bu o'simlik O'zbekiston qizil kitobiga kiritilmagan. Bo'znoch o'simligini asosan ildizlari va uning urug'laridan ko'paytiramiz. [7]

Xulosa: Ushbu o'simlik dorivorlik jihatdan xam ancha ustun turadigan o'simlik hisoblanadi. Biz bo'znoch o'simligini turli xil usullar bilan

isiqxonalarda saqlab qolishimiz kerak . O`simlik tabobatda va farmaseftikada kata ahamiyatga ega. Bo`noch o`simligini yangi navlarini yaratishimiz kerak , bunda biochar va kerakli bo`lgan o`g`itlardan foydalanamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar ro`yxati:

1. S.M.Mustafaev. Botanika. "O'zbekiston" 2002 y. 204 bet
2. Ikramov M. I, Marmuradov X.N, Yo'ldashev A.S. Botanika, T. "O'zbekiston" 2002 y. 135 bet
3. O`zbekiston florasidagi madaniy o`simliklar yovvoyi ajdodlarining ozuqabop turlari. QDU Axborotnomasi. - Qarshi, 2021.-№.3 (49). - S.45-53. O.S.Abduraimov., A. Narxadjaeva., A.V. Maxmudov., I.E.Mamatkulova
4. Abduraimov O.S., Mamatkulova I.E.O`zbekiston florasidagi ayrim dorivor va ziravor turlarning ahamiyati. «Fan, ta`lim va texnikani innovatsion rivojlantirish masalalari» Xalqaro ilmiy-amaliy onlayn anjuman materiallari to`plami. 2022 yil 12 aprel, Andijon.B. 335-338.